

ΓΜ 7211

ΕΠΙ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΛΟΜΟΥ

Εν Κερκύρα, τῇ 10]22 Φεβρουαρίου 1857,

Προσφώνησις

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΡΑ.

NELLE ESEQUIE DI

DIONISIO SOLOMOS,

In Corfù, il 10]22 febbrajo 1857,

Parole dette da

GIORGIO MARCORAN

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Πολυετής φίλια, και αι πολιαι αυται τριχες ενισχυουσαι την φωνην μου, μεταξυ τωτων αιτινες ηθελον υψωθη ενταυθα, πολλω μαλλον ευφραδεςτεροι, οχι ομως και πλειοτερον τεθλιμμεναι, οπως αποδωσωσιν εις την μνημην Διονυσιου του Σολομου, επι του φερετρου τουτου, το οποιον κλειει τον νεκρον του, δημοσιαν μαρτυριαν της λατρειας εγκαρδιου αγαπης και θαυμασμου οσον επηνεγκεν ο βιος του, και της απειρου λυπης την οποιαν διηγειρεν η τελευταια αυτου ωρα. Εις εμε δεν ηθελεν εισθαι δυνατον να ανταποκριθω αρμοδιως εις τον υψηλον σκοπον, — οχι, —

ουδ' ει μοι δεκα μεν γλωσσαι, δεκα δε στοματ' ειεν! Πλην απαντες υμεις οτινες με ακροαζεσθε, — υμεις λαλησατε μετα της φωνης μου, — υμεις προσφερετε μετ' εμου τον φορον των δακρυων σας, — υμεις εμπνευσατε δια των ψυχων σας την ολιγην και φιλην ταυτην προσφοραν: προσφερω δωσιν ολιγην τε φιλην τε.

Εκει, εις την ιδιαν εκεινην θαλασσαν, οπου η διαπυρος ψυχη του αιουδου των Τυμβων ευηρεστειτο οτι εγεννηθη, εκει, εγεννατο και ο ημετερος Διονυσιος. Διετειλει ουτος εις την τρυφερωτεραν ηλικιαν, και η Ζακυνθος ηδη εθαυμαζεν αυτον προλαμβανοντα δια της ευφειας τον χρονον και την εκπαιδευσιν, και αναδεικνυοντα εκλεκτην καρδιαν υπο τας πτερυγας γλυκεος και γενναίου ειδους.

Παρελαβεν αυτον, ετι νεανισκον, η Ιταλια, η οποια, αλλοτε, προσηνεγκε καταφυγιον εις την περιπλανωμενην ελληνικην μαθησιν, και, εκ ταυτης, επεσωρευσε θησαυρον γνωσεων, και προθυμος και ουδεποτε επιλησμων ανταπεδωκε το δωρον. Εκει ο Διονυσιος ετυχεν ευαρεστοτατων υποδεξιωσεων, και εδρεθεν ασυβητους καρπουδς ποικιλων γνωσεων, αλλ' εισετι αψυχωτερους αυταματων επαινων και αγαπης, δια τα οποια

συνησθάνετο προσφιλή και ευγνώμονα την ενθύμησιν, ώστε θεωρεί ιδίας έαυτού τας δόξας της ωραιάς χώρας, ως έπίσης τας αναξίους άτυχίας και τας ελπίδας της.

Μολις επανήλθεν εις την πατρίδα, τὰ ὦτα αὐτοῦ προσελήθησαν ὑπὸ τῆς ἀπεράντου ἐκείνης φωνῆς, ἣτις ἠγείρετο ἀπὸ τὸ μέσον τῶν ἱερῶν ἐλληνικῶν ὀστέων ἐκεῖνος δὲ, ἀνεγνώριζε και ἔδακτυλοδείκνυε τὴν ἐλληνίδα παρθένον εἰς τὸν τρομερὸν ἀθέρα τοῦ ξίφους, και εἰς τὴν ὄψιν ἣτις δι' ἐνὸς βλέμματος κατεμέτρα τὴν γῆν. Ἐνταῦθα θέλω ἐνθυμίσει ἐγὼ, μεταξὺ ἡμῶν, ἐκείνας τὰς εἰκόνας, ἐκείνας τὰς ἀρμονίας, αἱ ὁποῖαι, συνδυαζόμεναι μὲ τὸ τεράστιον τῶν ἱερῶν μαχῶν, διηγείρον εἰς τὰ ἰδικὰ μας στήθη τὸ ὄνομα ἐνὸς νέου Τυρταίου, πλησίον εἰς τὰ ὀνόματα τῶν νέων ἡρώων τῶν Θερμοπυλῶν και τῆς Σαλαμίνοσ; Ὁ ὕμνοσ μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Διονύσιος προσηγόρευσε τότε τὴν Ἑλληνικὴν παλιγγενεσίαν, ὑπῆρξεν ὁ ἀνατέλλων ἥλιοσ τῆς φήμης του, ἡ ὁποῖα ἐξετάθη μετὰ ταῦτα φαινοτέρα, και ἡ ὁποῖα περιέστειψε διὰ φωτόσ ἀείποτε ζωηροτέρου τὸ ὄνομά του, ὅτε ἐκεῖνοσ ἠδυνήθη νὰ ἐντυποποιήσῃ τὰ ὑψηλότερα πλάσματα τῆς ποιητικῆς μεγαλονοίας μὲ ἐθνικὴν γλῶσσαν, ἣτις εἶναι ωραία, ὁποῖα εἶναι, ἀν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανεέλθῃ ὁποῖα ὑπῆρξε. . .

Ἀλλ' ἤδη μυστικὸσ τις φθόγγοσ μὲ προσκαλεῖ εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου ὅπου εὕρισκόμεθα, εἰς τὰ μελαγχολικὰ ἄσματα τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Ὑψίστου, εἰς τὴν σιωπὴν ἐνὸς τύμβου. Ἐκὰσ, ὦ βέβηλοσ Μούσαι! ἀλλὰ ἐκεῖνη ἡ ὠδὴ ἣτις ἐνεψυχοποιήθη εἰς τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδοσ, ἣτις ἔφαλε τὴν τελευταίαν πνοὴν τοῦ ἁγίου Ἱεράρχου “ πού ὦραισ πρῶτα εἶχε γευθῆ — τ' ἅγιον αἷμα, τ' ἅγιον σῶμα ” ναι, αὐτὴν δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν και εἰς τοὺσ πόδασ τῶν Βωμῶν! Ἡ πατρίσ εἶναι και αὐτὴ μία θρησκεία. . .

Τώρα τι θέλομεν εἶπει περὶ τοῦ ἀνδρὸσ ἀποκεχωρισμένου ἀπὸ τὴν δᾶδα τῆς μεγαλονοίας, ἣτις διαφωτίζει και καταλαμβάνει τὸν νῦν του; Καὶ τίσ δὲν ἐνθυμεῖται τὴν ἀκακὴν ἐκείνην ψυχὴν τὴν γενναίαν ἐκείνην καρδίαν, τὸ ἄπλοὺν ἐκεῖνο και κόσμιον ἦθος;

Ζωηροτάτη ἀγάπη, και καθαρὰ πίστισ τὸν ἐδέσμευον μὲ τὸν ἐπιζῶντα ἀδελφὸν ὅστισ, ἄξιοσ τῆς καρδίας του, ἐπεφυλάττετο ὑπὸ τῆς Θεῖας Προνοίας εἰς τὸ θρηνώδες ὑπόουρημα τοῦ τελευταίου ἀσπασμοῦ. Ἡ φιλία, ἐν αὐτῷ ἐκλογῆ ὠριμοσ, ἦτον ζωηρὰ, σταθερὰ, ἐνεργητικὴ. Ἐκλαιεν εἰς τὸν κλαυθμὸν τοῦ φίλου, ἠγάλλετο εἰς τὴν χαρὰν του, προσελάμβανε τὰς τιμίας του ἐπιθυμίας, ὑπερασπίζετο τὰ δίκαιά του. Διῆγε τὸν βίον μακρὰν τῶν θορυβῶδων συναθροίσεων, πολὺ σκεπτόμενοσ, ἠδύων ἐνίοτε τοὺσ προσφιλεστέροσ του μὲ τὸ μεγαλεῖον τῶν στοχασμῶν του, και μὲ τὴν γοητευτικὴν ἀρμονίαν τῶν στίχων του, συνδιαλεγόμενοσ, συχνάκισ, ἐνίοτε μὲ ὕφοσ, ἐνίοτε μὲ τερπνότητα, και ὄχι σπανίωσ εὐαρεστούμενοσ εἰς τοὺσ ἀθῶνοσ ἀστεῖσομὸσ ζωηρῶν παιδῶν, ὡσ εἰς τὴν εἰκόνα τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀκάκου ψυχῆσ.

Τοιοῦτον τὸν εἶδεν ἡ Κέρκυρα, ἣτις τῷ ὑπῆρξε δευτέρου πατρίσ, ὅτε εἰσέτι δὲν προσῆγγιζε “ τὸ ἦμισυ τοῦ δρόμου τοῦ βίου μας ” — ἡ Κέρκυρα ἣτις τὸν θεώρησεν ὡσ υἱόν, τὴν ὁποῖαν ἐκεῖνοσ ἠγάπησεν οὐχ ἦτον ἡ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ Ζάκυνθοσ, και ἣτις, ὡσ ἐκεῖνη, εἰς αὐτὸν ἐνεκαυχᾶτο, δακτυλοδείκνύουσα τὸν ἴδιον εἰς τὸν ξένον. Τώρα δὲ, ἐνταῦθα, νεκρὸν τὸν δεικνύει! . . . Ἐνταῦθα, ἐξαίφνης, αἱ ὄχθαι εἰς τὰς ὁποῖασ ἐπέκειτο τὸ μεμονωμένον δωμάτιόν του, ἰδοῦ, εἰς τὴν ἐκπνευσίν τῆς μεσημβρινῆς αὔρασ, ἤχησαν θρήνον λύρασ. . . ἐνταῦθα πένθομοσ φωνὴ προσέβαλε τὴν ἡμετέραν πόλιν. Ἐνταῦθα εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνην, ἐκούσιοσ κατέβρευσεν ὁ κοινὸσ κλαυθμὸσ. Ἐνταῦθα ἡ συνελθοῦσα Παραστατικὴ Ομηγῦρισ ἀνέδειξε τὴν μεγάλην ἀπώλειαν αἷτιον δημοσίου πένθοουσ.

Και ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ φερέτρου, τὸ ὁποῖον περικλείει τὸν ἀμνήμονα νεκρὸν Διονυσίου τοῦ Σολομοῦ, ἐνταῦθα ἄσ καταθέσωμεν τὴν προσφορὰν τῶν δακρύων μας, ἐνταῦθα διὰ ἡμᾶσ, διὰ τὴν Ἑλλάδα ἅπασαν, ἣτις τὸν προσηγόρευσε υἱόν της και τὸν διέκρινε μὲ περιφανὲσ κόσμημα, διὰ ἅπαντασ τοὺσ γενναίουσ ἐκείνοουσ οἵτινεσ τὸν ἠγάπησαν και τὸν ἐτίμησαν,

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΠΙΟΥ τὸν Διονύσιον τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν.
ΔΗΜΟΦΙΛΟΝ ΚΕΝΤΑΥΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΙ, ἄσ διατηρήσωμεν, ὡσ τὴν φήμη.
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΛΗΕΘΥΡΙΟΥ

τοῦ ὀνόματος, ἱεράν καὶ ἀένναον τὴν μνήμην του. Χριστιανοί, ἄς ἐπαναλάβωμεν τὴν εὐχὴν, ἣ ἀμίαντος ψυχὴ τοῦ Διονυσίου μας, Θεῖα εὐσπλαγγνία, εἶθε προπεμφθῆ εἰς τὰς περιλαμπεῖς καὶ τερπνὰς ἐκείνας σκηνὰς τῆς δροσοβόλου προσδοκίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας, μετὰ ταῦτα, ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ, νὰ ἐγερθῆ ἀσφαλῆς εἰς τὸν ἦχον τῆς τρομερᾶς προσκλήσεως.

Amicizia d' antichi anni, e questi bianchi capelli animano la mia voce, fra tante che qui s'alzerebbero, molto più faconde, ma non più compunte, per rendere alla memoria di *Dionigi Solomos*, qui su questo feretro, che il frate ne serra, un pubblico testimonio del culto d'affetto e d'ammirazione destato dalla sua vita, dell'immenso dolore eccitato dalla sua ultima ora. Non a me dato sarebbe corrispondere convenientemente all'alto soggetto, no,

Οὐδ' εἶμοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν —.

Ma Voi tutti che mi ascoltate, Voi parlate colla mia voce, Voi offerite col mio il tributo delle vostre lagrime, Voi ispirate coll'anime vostre questa tenue ed amica proferta — προσφέρω δόσιν ὀλίγην τε φίλην τε.

Là, in quel mare istesso, ove l'anima fervente del Cantore de' Sepolcri compiaceasi d'aver avuto la culla, là sortiva pure i natali il nostro *Dionigi*. Era negli anni suoi più verdi, e Zante già lo ammirava precorrere coll'ingegno il tempo e l'educazione, e schiudere un cuore eletto sotto l'ali d'un dolce e generoso sembiante.

Ebbelo giovinetto l'Italia, che ricoverò altra volta il greco pellegrinante sapere, e ne fece tesoro, e ne rimemorò volonterosa e mai dimentica il dono. Quivi ottenne

Dionigi lietissime accoglienze, e larga messe adunò di varie cognizioni, ma più larga n'ebbe di lodi non comprese e d'amore, di cui tale sentiva cara e riconoscente

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΟΙ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΕΤΡΙΟΥ

memoria, che faceva sue proprie le glorie del *bel paese*, come le sue immeritate sventure e le sue speranze.

Reduce appena a' patrii Lari, ferì gli l' orecchio quel grido immenso, che sorgea di mezzo alle ossa elleniche, ed Egli riconosceva e additava la Greca Donna nel taglio tremendo della spada, e nell' aspetto che con un guardo misurava la terra. Rammenterò io qui, tra noi, quelle immagini, quelle armonie, che, accoppiate ai prodigi delle sacre battaglie, ridestarono ne' nostri petti il nome d' un Tirteo novello, allato ai nomi de' novelli Eroi delle Termopili e di Salamina? L' Inno, con cui *Dionigi* salutò allora la greca rigenerazione, fu il sole sorgente della sua fama, che s' alzò quindi più splendida, e che irradiò di luce sempre più viva il suo nome, quando Egli seppe informare le più sublimi creazioni del genio poetico in una lingua nazionale, che bella è pure qual è, se non può tornare qual fu . . . Ma già una segreta voce mi richiama alla santità del luogo che ci accoglie, a' mesti Cantici de' Sacri Ministri, al silenzio d' una tomba. Lungi da noi, o Muse profane! Ma quel canto che animossi dell' amore di patria, quello che cantò l' ultimo anelito del Santo Gerarca, ποὺ ὄραϊς πρῶτα εἶχε γυνοῦ θῆ — τ' ἅγιον αἶμα, τ' ἅγιον σῶμα, o quello non sia obliato anche a' piè degli altari! La Patria è pure una Religione. —

Or che diremo dell' Uomo sottratto alla face del genio, che ne rischiarava e ne signoreggiava la mente? Chi non ricorda quell' anima candida, quel cuore generoso, quel semplice e modesto costume? Amore vivissimo e pura fede legavalo ad un superstite fratello, che, degno del

suo cuore, era dalla Divina Provvidenza serbato al mesto ufficio dell' ultimo amplesso. L' amicizia, elezione matura in lui, era viva, costante, operosa. Piangeva al pianto dell' amico, esultava alla sua gioja, preveniva gli onesti suoi desiderii, propugnava le sue ragioni. Trascorreva la vita alieno da sonori conventi, molto meditando, deliziando talvolta i suoi più cari coll' altezza de' pensieri e colla magica armonia del suo verso, conversando spesso or sublime, or ameno, e non di rado compiacendosi negli scherzi innocenti di vispi fanciulli, quasi immagine del suo proprio candore.

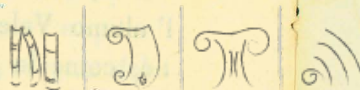
Tale il vide Corcira, che gli fu seconda patria, quando ancor non toccava il « mezzo del cammin di nostra vita »; Corcira, che il tenne qual figlio, ch' Egli amò non meno della sua Zacinto, e che come quella ne andava superba, additandolo allo straniero. Ed or qui spento l' addita!... Qui d' improvviso, le rive, a cui soprastava la romita sua stanza, ecco, allo spirare dell' aura meriggio, suonarono un lamento di lira. Qui una voce lugubre percosse la nostra Città. Qui spontaneo innalzossi, a quella voce, il comune compianto. Qui l' adunato rappresentativo Consesso chiarì la gran perdita argomento di pubblico lutto.

E qui sul feretro, che di *Dionigi Solomos* chiude la immemore spoglia, qui deponiamo l' offerta delle nostre lagrime, qui per noi, per la Grecia tutta, che salutollo suo figlio e di chiaro fregio il distinse, per tutti que' Generosi, che l' ebbero caro ed onorato, diamo a *Dionigi* l' ultimo Vale. Amici, concittadini, ammiratori, serbiamo la fama del nome, sacra e perenne la memoria:

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΑΗΜΟΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΗΣ ΤΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Cristiani, ripetiamo il voto, che l'anima pura del nostro Dionigi sia, per Divina Misericordia, avviata a quelle sedi lucide, amene, di refrigerante aspettazione, d'onde poi, nel gran giorno, sorga sicura al suono della tremenda Chiamata.

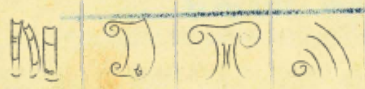
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

AL. 52. Φ3. 0022

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΥΦΛΗ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ